

Громадська організація

**Правовий
Світ**

**МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**СУЧАСНЕ ПРАВОТВОРЕННЯ:
ПИТАННЯ ТЕОРІЇ
ТА ПРАКТИКИ**

2-3 червня 2017 р.

Дніпро

**Громадська організація
«Правовий світ»**

**МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«СУЧАСНЕ ПРАВОТВОРЕННЯ:
ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ»**

2–3 червня 2017 р.

ДО ПИТАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ НЕУЗГОДЖЕНОСТІ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

ЛССОВЕЦЬ Н. М.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри документознавства
та інформаційної діяльності*

*ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
м. Старобільськ, Україна*

ЛССОВЕЦЬ О. Д.

*студентка III курсу
факультету цивільної та господарської юстиції*

*Національний університет «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

Сьогодні питання термінологічної незгодженості в нормативно-правових актах постають об'єктом уваги як правників, так і філологів. Зокрема, це зумовлюється важливістю удосконалення термінології правничих документів, оскільки не правильне тлумачення певних термінів може негативно впливати на правозастосовчу діяльність.

Мета дослідження – з'ясувати відмінності між процесуальними категоріями «судове рішення» та «рішення суду»; сформулювати пропозиції законодавчого характеру, спрямовані на удосконалення норм Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України).

Питання розкриття змісту та співвідношення категорій «судові акти», «судове рішення», «рішення суду» на науковому рівні досліджували такі правники: І. В. Андронов, М. А. Гурвіч, О. В. Кот, І. О. Колотілова, В. В. Маслов, Д. М. Чечот, О. М. Шиманович та багато інших учених.

У Цивільному процесуальному кодексі (далі ЦПК) України визначено родові поняття для означення судових актів, що стосуються вирішення справи по суті та вирішення питань, пов'язаних з рухом справи в суді першої інстанції, клопотань, заяв осіб, які беруть участь у справі (ст. 208 ЦПК України). Так, згідно ч. 1 ст. 208 ЦПК України судові рішення викладаються у таких формах: ухвали, рішення, постанови. Відповідно до ч. 2 ст. 208 ЦПК України питання, пов'язані з рухом справи в суді першої інстанції, клопотання та заяви осіб, які беруть участь у справі, питання про відкладення розгляду справи, оголошення перерви, зупинення або закриття провадження у справі, залишення заяви без розгляду, а також в інших випадках, передбачених ЦПК України, вирішуються судом шляхом постановлення ухвал. Відповідно до ч. 4 ст. 208 ЦПК України перегляд судових рішень Верховним Судом України закінчується ухваленням постанови. До того ж, у ст. 95 ЦПК України наголошується, що судовий наказ є особливою формою судового рішення [7].

Беручи до уваги зміст ст. 208 ЦПК України, формою судового рішення є рішення суду. З метою вирішення нормативно-термінологічної плутанини слід зазначити, що в контексті положень ст. 208 ЦПК України ознаки судових рішень притаманні не лише для таких його форм як: ухвали суду, рішення суду та постанови Верховного Суду України, але й для судових наказів. Відповідно до ч. 1 ст. 95 ЦПК України судовий наказ є особливою формою судових рішень, що видається в наказному провадженні. На думку дослідників, відсутність судового наказу в переліку форм (видів) судових рішень (ч. 1 ст. 208 ЦПК України) є суттєвою законодавчою прогалиною, яке потребує відповідного вирішення [3].

Рішення суду, у класичному його розумінні, ухвалюється за результатами остаточного розгляду цивільної справи в суді першої інстанції, а у випадках, передбачених ст. ст. 389-6 та 389-11 ЦПК України (провадження в справах про оскарження рішень третейських судів та про видачу виконавчих листів на примусове виконання рішень третейських судів) суд постановляє ухвалу за правилами, встановленими ЦПК України для ухвалення рішення суду. Також рішення суду може ухвалюватись за результатами перегляду судових рішень в порядку апеляційного (ст. 307 ЦПК України) та касаційного провадження (ст. 336 ЦПК України). Перегляд судових рішень Верховним Судом України закінчується ухваленням постанов (360-3 ЦПК України) [7].

Зі змісту ст. 208 ЦПК України вбачається, що в цивільному процесуальному законодавстві категорія «рішення» використовується у двох значеннях, а саме: 1) узагальнювальне родове поняття на позначення всіх актів, що ухвалюються судами (судові рішення); 2) судовий акт, яким справа вирішується по суті (рішення суду).

Стаття 208 ЦПК України справедливо критикується вченими-процесуалістами з точки зору термінологічного викладу її змісту. Зокрема, І. О. Колотилова наголошує на тому, що використання практично одного й того ж терміна на позначення родового і видового поняття є неправильним, оскільки призводить до різного тлумачення одних і тих самих положень законодавства [4, с. 190]. Інший дослідник, І. В. Андронов зауважує, що такий підхід законодавця не можна назвати вдалим, оскільки використання одного терміна на позначення різних за змістом понять є істотним недоліком законодавчої техніки [2, с. 288]. Ми погоджуємося з думкою дослідниці О. В. Фролової, що така регламентація цього питання призвела до плутанини в розумінні сутності актів суду в цілому та окремих їх видів зокрема. Адже з точки зору лексикології української мови словосполучення «судове рішення» та «рішення суду» можуть сприйматися як синонімічні [6, с. 77]. Логічним є необхідність внесення змін до ЦПК України з метою усунення цієї термінологічної неузгодженості. Дослідники пропонують як родові поняття терміни «судові постанови», «акти правосуддя», «судові акти», «акти суду» [8; 4; 6; 1; 2].

На думку О. Г. Брателя, для пересічного громадянина словосполучення «судове рішення» та «рішення суду» виглядають як звичайні слова-синоніми, що цілком є логічним для повсякденного сприйняття та використання у побутовій сфері. Разом з тим, виходячи зі змісту ст. 208 ЦПК України існує суттєва різниця між досліджуваними поняттями. Детальний аналіз положень глави 7 розділу III ЦПК України дозволяє зробити висновок про існування плутанини та підміни понять

«судове рішення» та «рішення суду», що принаймні є не прийнятним для сфери цивільних процесуальних правовідносин [3].

І. А. Андронов розглядає категорію «рішення суду» як вольовий акт правосуддя в цивільному процесі, ухвалений судом іменем України у встановленому законом порядку в результаті здійснення правозастосовної діяльності, який містить в собі наказ і підтвердження наявності або відсутності правовідносин, спрямований на охорону та захист прав, свобод і законних інтересів суб'єктів права, який має наслідком виникнення, зміну або припинення процесуальних, а в деяких встановлених законом випадках і матеріальних правовідносин [1, с. 6]. Зауважимо, що не всі терміни, запропоновані вченими-процесуалістами, є вдалими. Наприклад, термін «судові постанови» не можна застосовувати, спираючись на зміст норм ЦПК України. Цей термін вужчий, ніж термін судові рішення. У свою чергу, термін «акти правосуддя» є ширшим за змістом, оскільки правосуддя – це діяльність суду, а в цьому випадку потрібно означити лише форму вираження цієї діяльності. Вважаємо, що найбільш доречним є термін «судові акти». У цьому контексті зауважимо, що в тлумачному словнику сучасної української мови (фахова лексика), зокрема, наводиться таке тлумачення слова «акт»: розпорядження, рішення державного органу, що має силу закону [5, с. 18].

Отже, дослідивши мовне підґрунтя термінів «судові рішення» та «рішення суду», якими оперує ЦПК, ми дійшли висновку, що законодавець невдало їх використовує. Це може призвести до різного тлумачення та розуміння норм Цивільного процесуального кодексу. Пропонуємо замінити термін «судові рішення» більш прийнятним та узагальнювальним терміном «судові акти».

ЛІТЕРАТУРА

1. Андронов І. В. Рішення суду першої інстанції в цивільному процесі України : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. 12.00.03 / І. В. Андронов. – Одеса, 2008. – 20 с.
2. Андронов І. В. Судові рішення в цивільному процесі України: проблеми термінології / І. В. Андронов / Актуальні проблеми держави і права. – 2012. – Вип. 66. – С. 287 – 293. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.aprd.in.ua.
3. Братель О. Г. Рішення суду як процесуальний юридичний факт цивільного судочинства України / О. Г. Братель [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://goal-int.org/rishennya-sudu-yak-procesualnij-yuridichnij-fakt-civilnogo-sudochinstva-ukraini/>.
4. Колотілова І. О. Судові рішення та рішення суду: співвідношення понять : зб. наук. пр. / І. О. Колотілова // Наук. вісн. Міжнар. гуманітарного ун-ту. Сер.: Юриспруденція, Одеса. – 2014. – № 10-2. – Т. 1. – С. 190 – 192.
5. Тлумачний словник сучасної української мови: Фахова лексика: Близько 20 000 слів / за ред. проф. В. С. Калашника. – Х. : ФОП Співак Т.К., 2009. – 464 с.
6. Фролова О. В. Місце ухвал суду в системі судових актів України / О. В. Фролова // Наук. вісн. Херсон. держ. ун-ту. – Серія юридична. – Вип. 3. – Т. 1. – 2014. – С. 76 – 80.
7. Цивільний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.
8. Шиманович О. М. Судові постанови у цивільному процесі України (на матеріалі рішень і ухвал суду першої інстанції) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. : 12.00.03 / О. М. Шиманович. – К. : Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2005. – 20 с.

**Громадська організація
«Правовий світ»**

**МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«СУЧАСНЕ ПРАВОТВОРЕННЯ:
ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ»**

2–3 червня 2017 р.
м. Дніпро

Підписано до друку 06.06.2017 р. Формат 60x84/16.
Ум. друк. арк. 7,44. Замовлення № 0606-17. Ціна договірна.
Віддруковано з готового оригінал-макета. Гарнітура Times New Roman.
Папір офсетний. Цифровий друк. Наклад 100 прим.

Контактні дані:
Громадська організація «Правовий світ»
а/с 5738, м. Дніпро, 49107
www.legalworld.in.ua
E-mail: legalworld.in.ua@gmail.com
+3 80 99 266 43 15